

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ NR. XIII-2166 104 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

2025 m. birželio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymui Nr. XIII-2166 2, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 31, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 53, 60, 65, 66, 67, 69, 73, 74, 75, 79, 80, 84, 86, 88, 98, 99, 100, 104, 106, 108, 110, 124, 134, 139, 141 straipsnių, III skyriaus aštunto skirsnio, V skyriaus šeštojo skirsnio pavadinimų ir įstatymo 2 priedo pakeitimo įstatymui (toliau – Įstatymas), draudžiama keisti žemės paviršiaus lygį didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose (104 straipsnio 1 dalies 3 punktas), todėl šiose teritorijose kietųjų naudingųjų iškasenų gavybos veikla tapo negalima, nes neįmanoma atvirais kasiniais (karjerais) eksploatuoti naudingąsias iškasenas, nekeičiant žemės paviršiaus lygio.

Įstatymo pakeitimo projekto aiškinamajame rašte buvo dėstoma, kad 104 straipsnio 1 dalis keičiama siekiant riboti rizikingą urbanizaciją (statybas), tačiau nebuvo įvertinta, kad šis draudimas tiesiogiai, be jokių išimčių, palies naudingųjų iškasenų gavybos sektorių. Juolab, kad iš Įstatymo pakeitimo projekto aiškinamojo rašto matyti, jog tuo siekiama drausti keisti reljefą į teigiamas formas (pylimai, įdaubų užpylimai ir pan.), nes dėl to nukenčia žemiau esančios urbanizuotos teritorijos, o naudingųjų iškasenų gavyba sukuria neigiamas reljefo formas.

Pažymėtina, kad naudingųjų iškasenų gavybai Lietuvos Respublikos Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka dažniausiai atliekamos atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo arba poveikio aplinkai vertinimo procedūros, kurių metu atsižvelgiama ir į planuojamos ūkinės veiklos teritorijoje ir artimoje aplinkoje galimą potvynių riziką bei galimas grėsmes gyventojams, visuomenės sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui ir pan., aprašoma ir pagrįdžiamas reikšmingo neigiamo poveikio galimybė (atranks atveju) ar įvertinamas numatomos poveikio aplinkai nepalankiausiomis sąlygomis, t. y. galimų potvynių metu, reikšmingumas (poveikio aplinkai vertinimo atveju). Nustatomos poveikio išvengimo ar mažinimo priemonės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 15 straipsniu veiklos poveikio aplinkai vertinimo metu nustatytos sąlygos ir poveikio išvengimo ar mažinimo priemonės ar atrankos metu nustatytos poveikio išvengimo priemonės perkeliamos į veiklą leidžiančius leidimus, žemės gelmių naudojimo atveju į leidimą ir žemės gelmių naudojimo planą.

Tačiau Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 3 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad kai planuojama ūkinė veikla uždrausta įstatymais, tokios planuojamos ūkinės veiklos atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ar poveikio aplinkai vertinimas negali būti atliekami, todėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atsakingoji institucija, nustačiusi, kad planuojama ūkinė veikla uždrausta įstatymais privalo priimti sprendimą nepradėti PAV proceso.

Be to, poveikio aplinkai vertinimo netaikomos, jei planuojamos ūkinės veiklos objektas užima mažesnę nei 0,5 ha plotą. Tokiais atvejais poveikis aplinkai ir visuomenės sveikatai analizuojamas bei įvertinamas teritorijų planavimo proceso metu, t. y. rengiant žemės gelmių naudojimo planus. Šiuo įstatymo projektu siekiama sudaryti teisinę prielaidą (išimtis), kad iš esmės naudingųjų iškasenų gavybos veikla didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose būtų galima, jeigu tai

nedidins potvynio grėsmės gretimoms teritorijoms. O galima neigiamo reikšmingo neigiamo poveikio rizika būtų vertinama atrankos ar poveikio aplinkai vertinimo metu arba rengiant žemės gelmių naudojimo planus individualiai.

Papildomai įstatymo projektu tikslinamas žemės paviršiaus lygio keitimo (reljefo formavimo) reglamentavimas kai statomi gyvenamieji ir visuomeninės paskirties pastatai su jų priklausiniais miestuose, miesteliuose ir kompaktiškai užstatytose kaimų teritorijose, kuriose, įgyvendinami teritorijų planavimo dokumentų potvynių valdymo sprendiniai, ir (ar) statomi kiti statiniai ir įrengiami įrenginiai, nurodyti 104 str. 1 dalies 2 punkto b ir c papunkčiuose. Papildoma, kad žemės paviršiaus lygio keitimas būtų galimas tais atvejais, kai sprendiniai yra teritorijų planavimo dokumentų ar statinio projekto dalis ir įgyvendinami laikantis nustatytų reikalavimų.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Seimo nariai Audrius Radvilavičius, Tadas Sadauskis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 104 straipsnio 1 dalies 3 punktas nustato bendrą draudimą keisti žemės paviršiaus lygį didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose, išskyrus aiškiai apibrėžtus atvejus, susijusius su teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimu ar tam tikrų statinių ir įrenginių statyba. Toks teisinis reguliavimas lemia, kad šiuo metu nėra numatytos išimties naudingųjų iškasenų gavybos veiklai, todėl ši veikla negali būti vykdoma šiose teritorijose.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma numatyti galimybę (išimtis) vykdyti naudingųjų iškasenų gavybos veiklą su tam tikromis sąlygomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Įstatymas neigiamų pasekmių neturės.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymas gerins verslo sąlygas, sukurs daugiau darbo vietų.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektais siūlomos nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Naujų teisės aktų priimti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymo projekte naujų sąvokų nėra.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti nereikia priimti naujų įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų asignavimų iš valstybės biudžeto nereikės. Valstybės biudžetas pasipildys, mokant mokesčių už valstybinius gamtos išteklius.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Nėra.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai